

Taalcultuur

Leonie Cornips, bijzonder hoogleraar Taalcultuur in Limburg aan de UM, over de relatie tussen gesproken talen en dialecten in Limburg en de daaraan ontleende identiteit.

Slim met dialect

Lopen basisschoolleerlingen die in Limburg van huis uit dialect spreken achter in hun kennis van de Nederlandse woordenschat vergeleken met hun eentalig Nederlands sprekende leeftijdgenootjes? Samen met Elma Blom van de Universiteit Utrecht proberen we (met Kirsten van den Heuij en Ryanne Francot) deze vraag te beantwoorden. In 2014 zijn 128 kinderen (73 jongens en 55 meisjes) tussen 5 en 8 jaar oud voor ons aan het werk gegaan na toestemming van hun ouders en scholen in Elsloo, Stein, Geleen, Schinnen, Puth en Doenrade. De kinderen deden hun best op de Nederlandse versie van een internationale taak die de Nederlandse woordenschatkennis van een kind bepaalt. Een studente noemt een woord in het Nederlands en het kind kiest een afbeelding uit een reeks van vier die bij het woord hoort. Deze test bestaat uit reeksen van twaalf woorden in het Nederlands waarbij de woorden per reeks steeds moeilijker worden. Daarnaast zijn dezelfde kinderen op school met een door ons ontwikkelde dialecttaak aan de slag gegaan. Deze methode bepaalt hun woordenschatkennis in het dialect. De kinderen zien een plaatje en dezelfde studente vraagt in het dialect aan het kind om de afbeelding op het plaatje in het dialect te benoemen. De dialectwoorden verschillen duidelijk van het Nederlands zoals *versjet*, *brook*, *zjwaegel* en *veugelke*. De selectie van de dertig plaatjes voor de Limburgse

Woordtaak is gebaseerd op een basiswoordenlijst, die drieduizend woorden telt en is gebaseerd op overzichten van de meest gebruikte woorden in bestaande peuteren kleutermethodes en lesmateriaal. Verondersteld wordt dat kleuters deze woorden aan het eind van groep 2 kennen.

Op de Nederlandse Woordenschattaak scoren de 128 kinderen als groep gemiddeld hoger - schaal woordbegripsquotiënt (WBQ) van 106,58 - dan het landelijk gemiddelde (WBQ van 100). Er is met de kinderen als groep dus helemaal niets 'mis' wat betreft hun kennis van de Nederlandse woordenschat. Ze vertonen op nationaal niveau zelfs een kleine voorsprong. Meer resultaten uit ons onderzoek zijn dat kinderen die meer woorden in de Limburgse woordtaak in het dialect benoemen, in hun Nederlandse woordenschat niet van de kinderen verschillen die veel meer plaatjes in dezelfde woordtaak in het Nederlands benoemen. Hoe we de 128 kinderen ook indelen, er is geen verschil te vinden in Nederlandse woordenschatkennis tussen kinderen die thuis meer Nederlands versus kinderen die thuis meer dialect spreken.

Wellicht zijn leerkrachten in

“Taalvaardigheid in dialect gaat niet ten koste van woordenschat Nederlands.

Limburg kritischer op hun dialectspreekende leerlingen dan op hun eentalige Nederlandssprekende leerlingen. Die kritische blik is er vanwege allerlei ideeën die in de samenleving over dialectsprekers leven. Het spreken van een dialect en het hebben van een regionaal accent is van invloed op de beoordeling in status van de spreker. Mijn collega's aan de Radboud Universiteit (Britt Latour, Roeland van Hout en Stef Grondelaers) tonen aan dat beoordelaars uit het hele land hoogopgeleide leerkrachten uit Limburg (Sittard en Maas-tricht) strenger afrekenen op hun accent dan hoogopgeleide leerkrachten met een Randstedelijk accent.

Dat leerkrachten hun dialectspreekende leerlingen scherp in de gaten houden, was al een van de conclusies uit het sociolinguïstisch onderzoek dat de taalkundigen Toon Hagen, Sjeff Stijnen en Ton Vallen tussen 1973 en 1979 op verschillende basisscholen in Kerkrade hebben verricht. Er bestonden (negatieve) verwachtingen en oordelen van leerkrachten waardoor dialectspreekende kinderen vaker doubleerden en lagere adviezen voor vervolgonderwijs kregen dan hun eentalige klasgenoten. Maar net zo goed als ons onderzoek laat zien dat taalvaardigheid in het dialect niet ten koste gaat van de woordenschat in het Nederlands, toonden de uitslagen van de Cito-toetsen in het Kerkrade-project dat dialect- en eentalige Nederlandse leerlingen nauwelijks van elkaar verschilden.